

Miten lapsen kielen kehityksen seuranta ja arviointia toteutetaan neuvolassa?

Terveystenhoitaja Marjaana Vänntilä

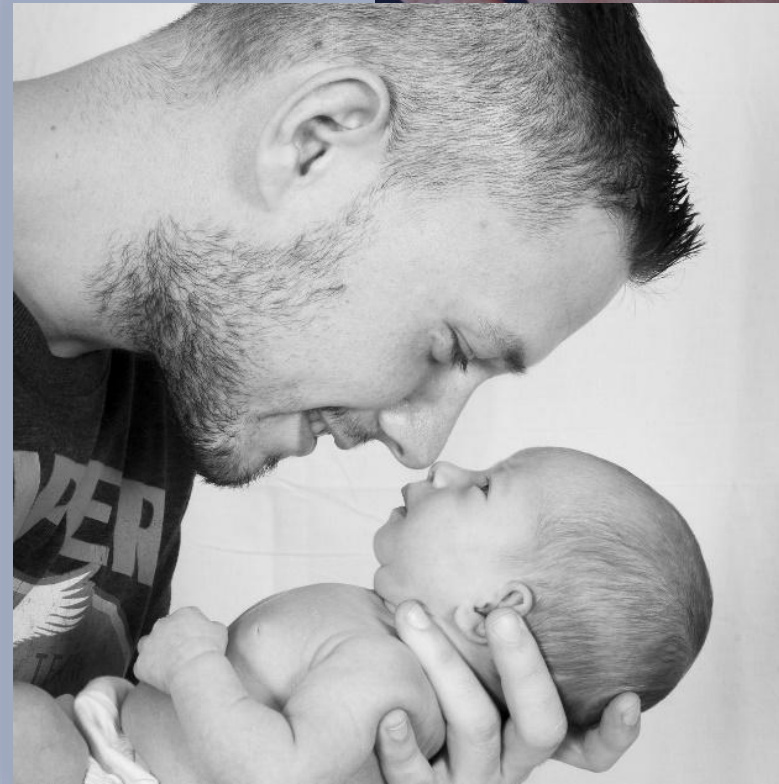
Pirkanmaan hyvinvointialue

Kaukajärven neuvola

Varhainen vuorovaikutus

- Perustana kielen kehitykselle.
- Raskauden loppuvaiheilla vauvamielikuvien herättely, tuetaan vanhempia luomaan kontaktia vauvaan.
- Vanhemman ja vauvan välistä vuorovaikutusta havainnoidaan vastaanotolla ja sanoitetaan sitä vanhemmalle ääneen.
 - Vauvalle juttelu, vauvan vuorovaikutusaloitteisiin vastaaminen, ilmeet, eleet.

Puheen kehityksen arviointi varhaisvaiheessa

- Jokeltelu, ääntely eri sävyin
- Kuulo, reagointi ympäristön ääniin
- Kannustetaan vanhempia juttelemaan vauvalle, kuuntelemaan ja vastaamaan jokelteluun.
- Kannustetaan vanhempia käyttämään musiikkia, lauluja ja loruja puheen kehityksen tukena.

Taaperoikäisen lapsen puheen kehityksen arviointi

- Puheen ymmärtäminen, tavujen ja sanojen tuottaminen
- Puheen kehityksen arviointia leikin avulla ja vanhempia haastatteleamalla
- Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen havainnointi

Puheen kehityksen tueksi:

- kirjojen lukeminen omalla äidinkielellä, musiikki, lorut
- Vanhemmille tietoa kirjastosta, joka monille maahan muuttaneille perheille vieras asia.

Leikki-ikäisten lasten puheen kehityksen arviointi 1/2

- Yleinen vaikutelma lapsen puheesta ja ymmärtämisestä vastaanotolla
- Vanhempia haastatteleamalla kartoitetaan, miten lapsi tuottaa ja ymmärtää puhetta kotona tuttujen ihmisten kanssa ja leikeissä, miten lapsi tulee ymmärretyksi.
- Lapsen kommunikointi muiden lasten ja vieraampien ihmisten kanssa, puheen selkeys
- Eleet ja ilmeet puheen tukena
- 5-vuotiaan (tai tarvittaessa jo 4-vuotiaan) lapsen kuulon tutkiminen audiometrilla
- Vastaanotolla on tarvittaessa mukana tulkki, jonka avulla saadaan usein hyvä käsitys lapsen puheen kehityksen tasosta.

Leikki-ikäisten lasten puheen kehityksen arviointi 2/2

- LENE - Leikki-ikäisen lapsen neurologisen kehityksen arviointimenetelmä 2,5-vuotiaasta alkaen
- Lumiukko - puheen ja kielen kehityksen arviointimenetelmä 5-vuotiaille lapsille
- Seulontamenetelmien tavoitteena löytää mahdollisimman varhain sellaiset lapset, jotka kehityksellisten haasteiden ja/tai puheen kehityksen viivästymän vuoksi tarvitsevat lisätutkimuksia tai puheterapiaa.

[illegible]

Lene 4-vuotiaan tutkimus (osio 4.8.3 uusittu)				
Nimi:		syntymäaika		
		tehtävän		
4.1 Näköhavainto				
4.1.1 LH-taulut		0	1	2
4.1.2 Karsastus silmämääräisesti arvioiden		0	1	2
4.1.3 Peitinkoe		0	1	2
4.1.4 Valoheijaste		0	1	2
4.1.5 Konvergenssi		0	1	2
4.2 Kuulohavainto				
4.3 Karkeamotoriikka				
4.3.1 Kävely		0	1	2
4.3.2 Varpailla kävely		0	1	2
4.3.3 Yhdellä jalalla seisominen		0	1	2
4.3.4 Hyppäminen		0	1	2
4.3.5 Pallottelu		0	1	
4.4 Poikkeavat liikkeet				
4.5 Vuorovaikutustaidot				
4.6 Tarkkaavaisuus ja motivoituminen				
5 Puheen tuottaminen				
6 Ymmärtäminen ja käsitteet				
7 Sosiaalisten ohjeiden noudattaminen				

Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö

- 4-vuotiaan lapsen laaja terveystarkastus, johon pyydetään vanhempien luvalla varhaiskasvatuksen arvio lapsen tilanteesta, taidoista ja ryhmässä selviytymisestä.
- Tarvittaessa vanhempien luvalla yhteydenotto varhaiskasvatukseen myös, jos
 - vanhemmilla huoli lapsen puheen kehityksestä.
 - lapsen puheen kehityksen taso jää neuvolakäynnillä epäselväksi (esim. jännittämisen vuoksi) tai siitä herää huoli.
 - vanhempien kertoman ja neuvolakäynnillä tehdyn arvion ja havainnon välillä ristiriitaa.
- Tarvittaessa neuvolan terveydenhoitajan mukanaolo vasu-keskusteluissa.
- Neuvolasta tarvittaessa suositus kotikielen arviosta varhaiskasvatuksessa.

Monikielisten perheiden lasten puheen kehityksen erityispiirteitä ja haasteita 1/3

- Jos perheessä puhutaan kahta tai useampaa kieltä, lapsen puheen kehitys on usein keskimääräistä hitaampaa.
 - Vanhempien keskinäiset, kielitaitoon liittyvät kommunikointihaasteet, mahdollinen luku- ja kirjoitustaidottomuus
- Lapsen kielen kehityksen tukeminen voi olla haastavaa.
- Haasteet perheen sisäisille vuorovaikutussuhteille.

Monikielisten perheiden lasten puheen kehityksen erityispiirteitä ja haasteita 2/3

- Englannin kielen suosiminen, vaikka se ei olisi vanhempien oma äidinkieli ja kielitaito ei olisi kovin vahva.
 - Lapsi oppii heikohkon englannin ykköskielekseen.
 - Lapsen katsomat lastenohjelmat ja pelit usein englanninkielisiä.
 - Lapsi oppii mm. värit ja numerot ensin englanniksi, sitten vanhempien äidinkielellä tai suomeksi.
 - Lapsen tunnekieli saattaa jäädä puutteelliseksi.

Äidinkieli, tunnekieli

- Neuvolassa kannustetaan vanhempia puhumaan lapselle omaa äidinkieltään.
- Tunnekieli - tapa ajatella, olla, aistia, kokea, tuntea ja unelmoida.

Puheterapeutin arvioon

- Jos vanhemmalla, neuvolassa tai varhaiskasvatuksessa herää huoli lapsen kielen kehityksestä, ohjataan lapsi lähetteellä puheterapeutin arvioon.
- Huolen herätessä on tärkeä perustella vanhemmalle, miksi lapsen on tärkeä saada mahdollisimman varhain tukea kielen kehityksen haasteisiin.
- Kielen kehityksen viivästymään liittyvien olettamusten ja leimautumisen pelon hälventäminen erityisesti maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa tärkeää.

Lähteet

THL. NEUKO-tietokanta. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/aitiys-ja-lastenneuvola/neuko-tietokanta>

Terveysportti. Lapsen puheen ja kielen kehitys.
<https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/ltk/article/ykt00663>

Terveyskylä. Lapsen puheen- ja kielenkehityksen poikkeavuudet.
<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/kehitykselliset-poikkeavuudet-ja-oppimisvaikeudet-lapsilla/lapsen-puheen-ja-kielenkehityksen-poikkeavuudet>

Kuvat: Marjaana Vänntilä, Pixabay kuvapankki (kuvat otettu 3.3.2026).